

Javni interes na področju izobraževanja odraslih - ljudske univerze danes in jutri

Čatež, 14. junij 2016

mag. Andrej Sotošek

Struktura predstavitve

- Viri in strokovne podlage
- Analiza trenutne vloge in pomena ljudskih univerz
- Primerjalni modeli ljudskih univerz
- Razvojni izzivi za ljudske univerze v prihodnje

Viri in strokovne podlage

- Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v RS za obdobje 2013-2020
- Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v RS 2011
- Analiza mreže izvajalcev izobraževanja odraslih z vidika možnosti zadovoljevanja potreb prednostnih ciljnih skupin 2010
- Verband Österreichischer Volkshochschulen <http://www.vhs.or.at/61/>
- Deutschen Volkshochschul-Verband <https://www.dvv-vhs.de/der-verband/volkshochschulen.html>
- Statistični urad RS <http://www.stat.si/StatWeb/pregled-podrocja?idp=64&headerbar=7#tabPodatki>

Analiza trenutne vloge in pomena Ljudskih univerz

Javni zavod na področju izobraževanja odraslih ustanovljen s strani lokalne skupnosti:

- Programi in podporne dejavnosti za vse ciljne skupine odraslih na lokalni in regionalni ravni
- Tradicija delovanja od 1922 leta dalje (Ljudska vseučilišča)
- Široka paleta programske ponudbe (polivalentnost):
 - splošno neformalno izobraževanje,
 - formalno poklicno in strokovno izobraževanje (OŠO, SŠ),
- Razmerje tržno / javno izobraževanje 50% - 50% ?
- Financiranje s strani ustanovitelja od 0% do 13 % (Analiza ZLUS 2007).

Analiza trenutne vloge in pomena Ljudskih univerz

- Zakon o ljudskih univerzah ne obstaja,
- Zakon o izobraževanju odraslih (ZIO):
 - 12. člen med organizacijami za izobraževanje odraslih našteje tudi ljudske univerze , nato govori le o organizacijah za izobraževanje odraslih
 - 15. člen govori o ustanavljanju javnih organizacij za izobraževanje odraslih: lahko javni zavod, enota drugega zavoda ali druge pravne osebe; ustanovi lokalna skupnost ali država - izkazana **potreba** in zagotovljeno **financiranje** oziroma sofinanciranje programov

Analiza trenutne vloge in pomena Ljudskih univerz

- Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI):
 - 6. člen govori o izvajalcih - Izobraževanje odraslih opravljajo organizacije za izobraževanje odraslih, šole in zasebniki;
 - 10. člen – javna služba - Opravljanje javne službe na področju izobraževanja odraslih ureja zakon;
 - 11. člen – javna mreža - razmestitev izobraževalnih programov za izobraževanje odraslih mora omogočati odraslim dokončanje osnovne šole, enoletno dopolnjevanje osnovnošolske izobrazbe ter možnost izobraževanja po drugih programih za izobraževanje odraslih.

Analiza trenutne vloge in pomena Ljudskih univerz

Spremembe zakonskih podlag:

1. Novela o spremembah in dopolnitvah ZOFVI:

Predlog sprememb ZOFVI 11. člen (opredelitev javne mreže):

»Javna mreža javnih organizacij za izobraževanje odraslih, mora biti organizirana tako, da omogoča odraslim dokončanje osnovne šole, vključitev v javno veljavne izobraževalne programe za odrasle, ter organizacijo svetovalne dejavnosti, za potrebe izobraževanja odraslih«.

2. Spremembe in dopolnitve ZIO:

Predlog novega ZIO - lex specialis!

Analiza trenutne vloge in pomena Ljudskih univerz

Izvajalci nadaljnega izobraževanja	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011
ljudske univerze	34	34	32	32	31	31
druge specializirane organizacije	130	122	110	95	101	104
enote pri šolah	49	44	36	33	32	30
enote pri podjetjih itd.	36	35	42	40	38	35
izobraževalni centri pri gospodarski ali obrtni zbornici	2	2	2	3	2	2
poklicna ali strokovna združenja	11	11	15	13	23	18
vozniška šola	75	70	67	142	107	108
drugi izvajalci	20	30	22	22	32	36
SKUPAJ	357	348	326	380	366	364

Analiza trenutne vloge in pomena Ljudskih univerz

Izvajalci javnoveljavnih programov za odrasle po regijah v šolskem letu 2012/2013

Regija	Srednje šole, ljudske univerze, drugi izvajalci					Višje strokovne šole			
	šole	ljudske univerze in enote LU pri javnih zavodih	drugi izvajalci	skupaj		javne in koncesionirane	zasebne	skupaj	
				št.	%			št.	%
Pomurska	5	4	2	11	7	1	0	1	2
Podravska	13	4	4	21	13	6	2	8	16
Koroška	5	2	1	8	5	2	0	2	4
Savinjska	10	5	5	20	12	5	2	7	14
Zasavska	1	1	0	2	1	0	0	0	0
Spodnjeposavska	2	1	0	3	2	1	0	1	2
Jugovzhodna	4	3	1	9	6	3	0	3	6
Osrednjeslovenska	22	3	18	42	26	2	13	15	31
Gorenjska	9	5	5	19	12	5	2	7	14
Notranjsko-kraška	2	2	0	4	2	1	0	1	2
Goriška	5	2	5	12	7	1	1	2	4
Obalno-kraška	5	2	4	11	7	1	1	2	4
Skupaj	83	34	45	162	100	28	21	49	100
Delež	51	21	28	100		57	43	100	

Analiza trenutne vloge in pomena Ljudskih univerz

Udeleženci v programih nadaljnega izobraževanja po: VRSTE IZVAJALCEV , LETO

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Vrste izvajalcev - SKUPAJ	301790	268745	291205	327020	319808	308889	302340	342689	360315
Ljudske univerze	30546	24339	22255	25917	29135	29082	34274	36336	30709
Specializirane organizacije za izobr. odraslih	79441	80790	66247	70368	67996	55686	61632	68881	80315
Enote pri šolah	15809	14850	13297	12831	13291	13875	20173	15003	17004
Enote pri podjetjih itd.	113143	90401	134486	148295	134804	143592	128269	141239	150121
Izobraževalni centri pri zbornicah	9647	9076	5118	5077	6779	6191	9050	21747	18899
Nevladne organizacije	9304	12312	12379	13812	18114	21640	14132	21493	26394
Vozniške šole	20216	21875	23526	36531	27347	26307	22784	25360	21347
Drugi izvajalci	23684	15102	13897	14189	22342	12516	12026	12630	15526

Opombe:

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.

Analiza trenutne vloge in pomena ljudskih univerz

Število udeležencev v programih nadaljnega izobraževanja po: VRSTE PROGRAMOV, LETO

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Vrste programov - SKUPAJ	301790	268745	291205	327020	319808	308889	302340	342689	360315
Javno veljavni	38744	37839	33501	49459	41572	39184	35787	39194	34589
Brez javne veljavnosti	235608	205101	233051	255219	255274	249627	247295	281229	302248
Jezikovni (z in brez javne veljavnosti)	27438	25805	24653	22342	22962	20078	19258	22266	23478

Opombe:

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.

Analiza trenutne vloge in pomena ljudskih univerz

Delež odraslih v starostni skupini 25–64 let, udeleženih v formalnem ali neformalnem izobraževanju (%) po: TIP IZOBRAŽEVANJA , LETO

	2007	2011
Udeleženi v formalnem izobraževanju	8,7	2,4
Udeleženi v neformalnem izobraževanju	36,1	34,8
Udeleženi v formalnem ali neformalnem izobraževanju	40,6	36,3

Opombe:

Vir: Statistični urad Republike Slovenije (Anketa o izobraževanju odraslih).

Primerjalni modeli ljudskih univerz

Najbolj primerljive so ljudske univerze v Nemčiji, Avstriji in Sloveniji:

- organizacije za izobraževanje odraslih ustanovljene s strani lokalnih skupnosti za zadovoljevanje potreb po izobraževanju in učenju odraslih v lokalnem okolju;
- v vseh državah imajo 100 letno tradicijo;
- ciljna skupina vsi odrasli s poudarkom na ranljivih ciljnih skupinah;
- programska ponudba: splošno neformalno izobraževanje (jeziki, prosti čas, socialna vključenost, trajnostni razvoj...)

Vir: <http://www.vhs.or.at/61/>
<https://www.dvv-vhs.de/der-verband/volkshochschulen.html>

Primerjalni modeli ljudskih univerz

Programska ponudba:

- splošno neformalno izobraževanje (jeziki, prosti čas, socialna vključenost, kultura, trajnostni razvoj...);
- programi usposabljanja in izpopolnjevanja za potrebe trga dela;
- formalni programi za pridobitev izobrazbe.

Podporne in razvojne dejavnosti:

- svetovanje in informiranje,
- ugotavljanje in vrednotenje znanja,
- zagotavljanje in razvoj kakovosti,
- marketing in promocija,
- razvoj naročenih programov (tailor made) za organizacije v okolju.

Primerjalni modeli ljudskih univerz

Status ljudskih univerz:

Slovenija – 34 javnih zavodov ustanovljenih s strani občin (na 58.000)
- 2 nacionalni zvezi (ZLUS in ZiSSS)

Nemčija – preko 900 (javni status, zasebne organizacije, društva NGO)
(na 80.000)
- 16 deželnih zvez in 1 nacionalna zveza

Avstrija – 270 (67% zveze, 21% lokalni sveti, 6,5% privatne
organizacije) (na 31.400)
- 9 regionalnih zvez in 1 nacionalna zveza

Primerjalni modeli ljudskih univerz

Financiranje:

Slovenija:

- razmerje javno in tržno financiranje se spreminja v prid javnemu, če štejemo med javna sredstva tudi ESS in druga javna projektna sredstva 60/40, 50/50, 40/60,
- delež financiranja lokalne skupnosti je najnižji med viri financiranja,
- delež financiranja države se povečuje ESS, javni razpisi.

Nemčija:

- skušajo ohraniti 1/3 financiranje (dežela, lokalna skupnost, posameznik),
- zelo odvisno in različno po deželah (Hessen 40% deželna vlada velikost primerljiva s Slovenijo),
- narašča samo financiranje, projektno financiranje, ESS.

Avstrija:

- 60% samo financiranje (odvisno od financiranja s strani dežel in lokalnih skupnosti ter ESS),
- Zvezno ministrstvo manj kot 5%.

Primerjalni modeli ljudskih univerz

Bistvene razlike med modeli:

1. Zveze ljudskih univerz:

- Nemčija, Avstrija – izrazito strokovno in razvojno močni timi strokovnjakov in raziskovalcev,
- Slovenija – nimamo redno zaposlenih strokovnjakov.

2. Financiranje dela na zvezah:

- Nemčija – nacionalni Inštitut DVV, mednarodni projekti, raziskave,
- dežele – koordinacije, partnerstva ključnih deležnikov
- Avstrija – veliki nacionalni projekti (andragoška akademija, vrednotenje..)
- Slovenija – članarine, manjši projekti MIZŠ, mednarodni projekti,
- regionalno povezovanje (CVŽU, ISIO, konzorciji).

Razvojni izzivi za ljudske univerze v prihodnje

Sistemska raven:

- zakonska in sistemska ureditev javne službe in javne mreže na področju izobraževanja odraslih,
- umestitev ljudskih univerz kot ključnih izvajalk javne službe v lokalnem in regionalnem okolju (z ustanovitelji),
- poiskati in uveljaviti najbolj optimalne in racionalne statusne oblike in oblike sodelovanja (znotraj in navzven),
- vzpostaviti ustrezno programsko in podporno ponudbo glede na potrebe v okolju.

Razvojni izzivi za ljudske univerze v prihodnje

Raven nacionalnih združenj:

- enotno nacionalno združenje vseh ljudskih univerz s profesionalno ekipo (primer: dežela Hessen: 6 milijonov, 32 LU, 12 zaposlenih na Zvezi);
- večinsko financiranje iz članarin postopno nadgraditi v večinsko razvojno – projektno financiranje;
- intenzivirati povezovanje in sodelovanje na vseh ravneh (projekti, konzorciji, koordinacije);
- izbrati dve do tri ključna področja, projekte (medgeneracijski centri...) in okrepiti razvojno delo.

Razvojni izzivi za ljudske univerze v prihodnje

Raven ljudske univerze:

- poiskati optimalno statusno in programsko vlogo vsaki posamezni ljudski univerzi (velike, srednje, male), javni – zasebni???
- optimalni način povezovanja na lokalni in regionalni ravni (centrale – filiale, povezovanje v programsko heterogenih centrih, enote drugih organizacij);
- prevzeti vlogo lokalnega koordinatorja vseh izvajalcev izobraževanja odraslih v lokalnem okolju;
- fokus na nekaj ključnih razvojnih področij (potrebe, prednosti).

Razvojni izzivi za ljudske univerze v prihodnje

Andragoški center Slovenije ostaja ključni nacionalni **partner LU** na področju razvoja sistema, modelov, programov, podpornih dejavnosti.

Ne more pa prevzeti povezovalne in razvojne vloge združenja LU (ZLUS, ZiSSS).

Potrebna temeljita analiza in premislek glede skupnih interesov in organizacije ter vsake posamezne članice.

Sodelovanje namesto tekmovanja!

HVALA ZA POZORNOST